

EL LLENGUATGE

Traduir i traïr (I)

Segons una coneguda parèmia italiana, que ha ajudat a divulgar la gran semblança entre les paraules «traduttore» i «traditore», *traduir* és *traïr*.

Dit altrament, el traductor no és mai fidel a l'original (perquè —cal entendre— en una llengua determinada es poden dir algunes coses que no es poden dir ben bé igual en cap més llengua).

Deixant de banda aquesta qüestió, el que ara volem assenyalar és que amb el valor amb què avui alguns publicistes, especialment els crítics literaris i els historiadors de la cultura, usen els verbs *traduir* i *traïr*, aquests verbs són en alguns casos intercanviables.

I, així, sense cap relació amb la dita italiana, *traduir* també seria *traïr*.

Encara que els nostres diccionaris no deixen de recollir el sentit figurat amb què poden usar-se els verbs *traduir* i *traïr*, com en els exemples de Fabra *Esguards que tradüen admirablement els sentiments de les seves ànimes* i *Aquella exclamació involuntària el va traïr*, potser no acaben d'indicar, amb prou exactitud, l'ús d'aquests verbs, realment profús, a què ens hem referit.

En els nombrosos exemples d'aquest ús que tenim recollits, en estudis i pròlegs de J. Molas (que és potser qui més hi recorre), A. Manent, J. M. Castellet, J. Marco, J. L. Marfany, etc., *traduir* apareix especialment com a equivalent de *reflectir* (també en sentit figurat) i *traïr* més aviat com a sinònim de *revelar* o *denotar*.

Heus ací alguns d'aquests exemples: *La seva obra tradueix la mateixa crisi que trobem en obres com la Disputa d'en Buc e son Cavall* (J. L. Marfany, pròleg a *Ideari d'Anselm Turmeda*); quatre exemples més de *traduir* al mateix treball), ... *intentar de descriure, o de traduir, la crisi on es debat el món actual* (J. Molas, pròleg a *L'home mesura de totes les coses*, de J. Fuster), *La poesia popular política en català traïx sovint una mentalitat agrícola...* (J. Marco, pròleg a *Poesia catalana medieval*), *Aquestes tres dimensions (...) traïxen les contradiccions de l'home-poeta* (J. M. Castellet, pròleg a *Obres completes*, I, de Salvador Espriu).

Però aquest humor (...) no traïx gaire l'arrel vuitcentista (A. Manent, *Josep Carner i el Noucentisme*), *Tota aquesta massa d'escrits (...) traïx les actituds postsimbolistes més ortodoxes* (J. Molas, pròleg a *Llengua i literatura*, de Carles Riba).

Albert Jané